

Ђорђе Стојановић*

Институт за политичке студије, Београд

ЖИВОЈИН ЂУРИЋ: НАЦИОНАЛНА КАО ВРЕДНОСНА ПЕРСПЕКТИВА

Насмејаног доктора Живојина Ђурића сам упознао далеких деведесетих година као млади сарадник у настави Факултета политичких наука на предмету Теорија политичког система. Био сам послат да преузем уџбенике које је штампао Институт за политичке студије на чијем се челу налазио. Моја научна каријера је, заправо почела приказом тога уџбеника у *Српској политичкој мисли*, данас водећем институтском часопису. Ни слутио нисам да ћу много касније постати заменик главног и одговорног уредника *Српске политичке мисли* и уредник његове енглеске варијанте, а поготово да ћу бити аутор некролога за његовог главног и одговорног уредника, у мојој глави вечно насмејаног, директора Жике.

Српска политичка мисао је, у својој тридесетогодишњој историји испуњеној успонима и падовима, постала синоним за Институт, али и метафора за једно поимање Истине, светог циља науке, које је одступало од задатих конвенција, али не и од Истине саме. У часопис је уграђено ванстандардно напрезање како ненаучног тако и научног кадра, као и многобројни снови, а снови су, ма колико то чудно звучало, моћна машина размишљања.

Данас за науку важи гесло „објави или пропадни”. На сваких двадесетак секунди објави се један нови научни текст. Док је 1996. публиковано милион радова, сад се та цифра приближила износу од два милиона. Свет располаже са око 15 000 научних часописа, а динамика раста је од 200 до 300 на годишњем нивоу. У друштвеним наукама три петине објављених текстова остане нецитирано у оквиру двогодишњег оквира за одређивање импакт фактора. Међутим, помало парадоксално, тај цунами научних радова није знак напретка, већ озбиљне кризе друштвених истраживања.

Ствар се усложњава и хегемоним статусом англо-америчких истраживача и научних пројеката, не само у смислу да енглески постаје транснационални научни језик, већ и у погледу широке распрострањености научних монографија и часописа на енглеском језику.

Актуелни научни режим ексклузивно мерљивих исхода, неаутономних професионалних приоритета, дисциплинарног и субдисциплинарног „секташења” и непрестаног објављивања у „правим” часописима зарад

---

* djordje.stojanovic@ips.ac.rs

индивидуалне каријере и институционалног статуса, довела је до енормног броја публикација са минимумом социјалног супстрата, смисла и вредности. Друштвене науке су почеле да губе и на екстерно и на интерно генерисаној битности.

Неки научни текст може почивати на бескомпромисној употреби високих методолошких стандарда, имати несумњив допринос одређеној области, бити објављен у реномираном часопису са високим импакт фактором, те, коначно бити адекватно цитиран, али, поред свега, може остати поприлично бесмислен или безначајан.

Данас је, наимае, мање важно колики су стварни домети „нечије науке”, док је број објављених радова постао круцијално мерило научности. Квантитет, фреквентност и цитираност је однела превагу над вредношћу, смисленошћу и утицајем написаног. Ако томе додамо и дељење часописа на рангове, те безразложну „тиранију” емпиријског позитивизма над квалитативном методологијом, онда је сасвим јасно зашто бављење друштвеним наукама представља један од најзахтевнијих послова нашег Сада и Овде.

Без обзира на тако замршен и неповољан контекст, ангажманом доктора Живојина Ђурића *Српска политичка мисао*, као теоретски, али и мултидисциплинарни и интердисциплинарни, политиколошки часопис, је постала важан инструмент научне препознатљивости и компетитивне промоције Института како на домаћем тако и на интернационалном плану, као и пропулзивна снага његовог даљег научног развоја и профилисања.

Као што једна научна институција није прости збир научника, већ целина са аутентичним карактеристикама, тако ни *Српска политичка мисао* није само прости збир научних радова лимитираних специфичном сазнајном облашћу. Захваљујући доктору Живојину Ђурићу, часопис је постао и једна културална стратегија од изузетне важности за српску научну заједницу.

О чему се заправо ради?

Позитивистички истраживачки обрасци ултимативно захтевају од научника да „безусловно капитулира” пред својим „другим Ја” – универзалним научним сопством (собом као деперсонализованим научним текстом), да буде што неприметнији и незнатнији брисањем свога „првог Ја” – културалног научног сопства (себе као аутора), да се „трансцендира/надиђе”, то јест безусловно и до краја самопоништи или да, накнадно, неумољиво и темељно буде поништен. Једном речи, да постане методолошки „егзоскелет”.

Битна разлика између природних и друштвених наука лежи у томе што прве теже ка томе да природу објашњавају, док друге друштво разумевају или схватају. У игру су уведене вредности као допунски и недостајући неокантовски члан априорних категорија простора и времена. Све што замислимо и што јесте не може да избегне просторни, временски и вредносно-симболички

координатни систем. Човек је више семијургијско биће, оно које производи и умножава симболе, него што је рационално створење. Другим речима, сваки научник осим свога методолошког „егзоскелета” има и културални научни „ендоскелет”.

Због свега тога, једна од пресудних интенција Живојина Ђурића је да атрибут Српска у имену часописа, не буде збирна географска одредница, већ да постане вредносна перспектива гледања на ствари. Методи су, попут субјеката формиран, дизајнирани и дефинисани одређеном културом. Они су смештени унутар мрежно формулисаних значења која имају и језичке и политичке димензије. Зависни су, дакле, од неког ограничавајућег и локално профилисаног културалног система смислености, рационалности и значења. Почивају на претпоставкама које могу бити оправдане, чак и тачне, али никада неутралне. Другим речима, у друштвеним наукама два плус два не мора увек да буде четри, а да рачунање буде тачно.

У складу са тим, атрибут Српска би требало да указује на српски политиколошки *Veltnšaug*, српски поглед на демократску стварност. На партикуларни универзализам или универзални партикуларизам. Та хајдегерска место-логичност, раскорењеност укорененошћу, насупротив просветитељски профилисане демократске критике као свој главни циљ поставља демократску самоосвешћеност. Зато, србификација Србије представља изходни постулат демократске Србије. Зато, Србија не може да буде изведена или последица неког спољног демократског дискурса, него једино и искључиво његов конститутивни, градивни део. У то је веровао др Живојин Ђурић, у то верујем и ја.

Са посебном интелектуалном индигнацијом гледам на тумачење реченог као анахроног, ретроградног или пароксијалног. Међународна потврда тог заједничког становишта јесте и мој једногодишњи боравак у статусу гостујућег истраживача на једном од најјачих светских универзитета, престижном јапанском Нагоја универзитету, високоселективној академској институцији која се дичи са шест нобеловаца. Бавио сам се теоретски најделикатнијим политиколошким тематима: политикама простора и граничним студијама.

У том смислу, пренећу вам у целости и имејл бившег декана Правног факултета истог универзитета, једног од највећих јапанских експерата за политике Балкана, професора Мамора Садакате: Поштовани професоре Стојановићу, знајући да сте га увек подржавали, изражавам своје најдубље саучешће поводом изненадне и преране смрти доктора Живојина Ђурића. Он је значајно допринео унапређењу проучавања Србије у Јапану, а ја лично сам увек поштовао његова академска достигнућа у сфери српске политикологије. Молим Вас, пренесите моје најдубље саучешће и члановима његове породице.

Коначно, свакоме ономе ко га наследи на месту главног и одговорног уредника, претходно изнето би требало да буде носећа идеја водиља. Поред тога, свако онај ко се са претходним не слаже, ко га не разуме или не доживљава као процес не може да буде успешан директор српског Института за политичке студије.

Због тога, у вртлогу радикалног трансформисања капитализма и односних разумевања и пракси демократије, са трагичном смрћу директора Жике се не завршава једна институтска епоха, његова духовна баштина ће као носећа институционална компонента и даље бити уграђена у научни идентитет и кредибилитет Института за политичке студије.